

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ *Έ Έ* ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ *κατά* ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 74989/01)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
20 Οκτωβρίου 2005

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

-Ακριβές αντίγραφο.
Στρασβούργο, 20.10.2005
(υπογραφή) S. NIELSEN – Γραμματέας Τμήματος

Στην υπόθεση *Έ Έ* κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε δικαστικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρος,*

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία F. TULKENS,

Κύριο P. LORENZEN,

Κυρία N. VAJIĆ,

Κύριο D. SPIELMANN,

Κύριο S.E. JEBENS, *δικαστές,*

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 29 Σεπτεμβρίου 2005,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 74989/01) που κατατέθηκε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από ένα πολιτικό κόμμα, το *Έ Έ*, και από δύο υπηκόους του Κράτους αυτού, τον κ. *Έ Έ* και τον κ. *Έ Έ*, οι οποίοι γεννήθηκαν αντίστοιχα το 1964 και το 1960 («οι προσφεύγοντες») και προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 11 Μαρτίου 2001 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από την κ. Ι. Κούρτοβικ, δικηγόρο του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Μ. Απέσσο, σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, κύριο Β. Κυριαζόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κυρία Σ. Τρέκλη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Οι προσφεύγοντες παραπονέθηκαν ειδικότερα, υπό το πρίσμα του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, για την διάρκεια μιας ποινικής διαδικασίας και, υπό το πρίσμα του άρθρου 11 της Σύμβασης, για την προσβολή του δικαιώματός τους στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι.

4. Η προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 § 1 του κανονισμού). Μέσα σε αυτό, το συμβούλιο που ανέλαβε να εξετάσει την υπόθεση (άρθρο 27 § 1 της Σύμβασης) συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 26 § 1 του κανονισμού.

5. Στις 5 Δεκεμβρίου 2002, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή εν μέρει απαράδεκτη και αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τα παράπονα τα ελκόμενα από τα άρθρα 6 § 1, 8, 10, 11 και 14 της Σύμβασης.

6. Με απόφαση της 27 Μαΐου 2004, το Δικαστήριο κήρυξε την προσφυγή παραδεκτή ως προς τα παράπονα που έλκονται από τα άρθρα 6 § 1 και 11 της Σύμβασης.

7. Την 1^η Νοεμβρίου 2004, το Δικαστήριο τροποποίησε την σύνθεση των τμημάτων του (άρθρο 25 § 1 του κανονισμού). Η παρούσα προσφυγή ανατέθηκε στο πρώτο τμήμα, όπως αυτό ανασχηματίστηκε (άρθρο 52 § 1).

8. Τόσο οι προσφεύγοντες όσο και η Κυβέρνηση κατέθεσαν έγγραφες παρατηρήσεις επί της ουσίας της υπόθεσης (άρθρο 59 § 1 του κανονισμού).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

9. Το πολιτικό κόμμα **Ë Ë**, το οποίο ιδρύθηκε το 1994, συμμετέχει κανονικά στις εκλογές από την ημερομηνία αυτή. Ένας από τους δεδηλωμένους σκοπούς του είναι η υπεράσπιση της μακεδονικής μειονότητας που κατοικεί στην Ελλάδα. Οι δύο άλλοι προσφεύγοντες είναι μέλη της πολιτικής γραμματείας του κόμματος.

10. Τον Σεπτέμβριο 1995, το κόμμα εγκατέστησε τα γραφεία του στην πόλη της Φλώρινας. Ο δεύτερος και ο τρίτος των προσφευγόντων ανήρτησαν στον εξώστη του γραφείου μία επιγραφή στην οποία το όνομα του κόμματος ήταν γραμμένο στις δύο γλώσσες που χρησιμοποιούνται στην περιοχή, ήτοι τα ελληνικά και τα μακεδονικά.

11. Σύμφωνα με τους προσφεύγοντες, το άνοιγμα του γραφείου και η τοποθέτηση της επιγραφής έδωσαν αφορμή για ένα κύμα βίας εκ μέρους των κατοίκων της πόλης, χωρίς η αστυνομία να λάβει τα προσήκοντα μέτρα για να τους προστατεύσει κατά των επιθέσεων όλων των ειδών που αυτοί δέχθηκαν.

12. Ειδικότερα, τα εγκαίνια του γραφείου έγιναν στην αρχή του μηνός Σεπτεμβρίου 1995. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1995, οι ιερείς της εκκλησίας της Φλώρινας δημοσίευσαν μία δήλωση στην οποία οι προσφεύγοντες χαρακτηρίζονταν «ως φίλοι των Σκοπίων» κινούμενοι από «ανθελληνικά και προδοτικά αισθήματα». Η δήλωση συνέχιζε με τα ακόλουθα λόγια: «καλούμε τον λαό σε διαδήλωση διαμαρτυρίας κατά των εχθρών της Ελλάδας, οι οποίοι κρεμούν αυθαίρετα ανθελληνικές επιγραφές και θα απαιτήσουμε τον εκτοπισμό τους».

13. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, το δημοτικό συμβούλιο της Φλώρινας συνήλθε ανεπισήμως και, με απόφαση που δημοσιεύθηκε στον τοπικό τύπο, αποφάσισε να οργανώσει διαδηλώσεις διαμαρτυρίας κατά των προσφευγόντων.

14. Την ίδια ημέρα, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών Φλώρινας διέταξε την αφαίρεση της επιγραφής για τον λόγο ότι η εγγραφή του ονόματος του κόμματος στην μακεδονική γλώσσα μπορούσε από την φύση της να προκαλέσει διχόνοια (άρθρο 192 του Ποινικού Κώδικα – πιο κάτω παράγραφος 23) μεταξύ των πολιτών της περιοχής. Αστυνομικοί ξεκρέμασαν την επιγραφή του κόμματος χωρίς να δώσουν οποιαδήποτε εξήγηση στους προσφεύγοντες, οι οποίοι τοποθέτησαν τότε μία νέα επιγραφή. Κατά τους προσφεύγοντες, το ίδιο βράδυ, ενώ βρίσκονταν στα γραφεία του κόμματος, ομάδες ατόμων μαζεύτηκαν μπροστά από τα γραφεία, μεταξύ των οποίων αυτοί αναγνώρισαν τον δήμαρχο, τον αντιδήμαρχο και ορισμένους δημοτικούς συμβούλους και εκτόξευσαν εναντίον τους απειλές και ύβρεις όπως «προδότες», «σκυλιά»,

«θάνατος στα σκυλιά των Σκοπίων», «θα πεθάνετε», «θα τα κάψουμε όλα». Κατά τους προσφεύγοντες, τα άτομα αυτά αξίωσαν επίσης να τους παραδώσουν αυτοί την επιγραφή.

15. Στις 14 Σεπτεμβρίου 1995, γύρω στις 1:30, πολλά άτομα φέρονται να επιτέθηκαν στο γραφείο και, αφού έσπασαν την πόρτα, να κτύπησαν τα πρόσωπα που ήταν παρόντα και να αξίωσαν να τους παραδοθεί η επιγραφή, κάτι που οι προσφεύγοντες έπραξαν. Γύρω στις 4 η ώρα, μία άλλη ομάδα εισέβαλε στο γραφείο, έριξε όλον τον εξοπλισμό και τα έπιπλα από το παράθυρο και έβαλε φωτιά. Σε ολόκληρη την διάρκεια των γεγονότων αυτών, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι τηλεφώνησαν πολλές φορές στο αστυνομικό τμήμα που βρίσκεται 500 μέτρα από εκεί. Οι αστυνομικοί φέρονται να τους απάντησαν ότι δεν είχαν προσωπικό για να στείλουν επί τόπου. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι καμία δίωξη δεν ασκήθηκε από την εισαγγελία κατά των προσώπων που συμμετείχαν στα γεγονότα. Αντιθέτως, ασκήθηκαν διώξεις για παρακίνηση σε διχόνοια κατά τεσσάρων μελών του κόμματος, μεταξύ των οποίων στους δεύτερο και τρίτο προσφεύγοντες, στην βάση του άρθρου 192 του Ποινικού Κώδικα. Σύμφωνα με το κατηγορητήριο, «είχαν αναρτήσει στο γραφείο του κόμματος μία επιγραφή πάνω στην οποία ήταν γραμμένη, μεταξύ άλλων, και σε σλαβικό ιδίωμα, την λέξη *vino-zito* (ουράνιο τόξο), το οποίο είχε σπείρει την διχόνοια μεταξύ των κατοίκων της περιοχής (...)». Οι προσφεύγοντες παραπέμφθηκαν σε δίκη.

16. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 15 Σεπτεμβρίου 1998 ενώπιον του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Φλώρινας, το οποίο απάλλαξε τους προσφεύγοντες (απόφαση αριθ. 979/1998). Το δικαστήριο αναγνώρισε ότι υπήρξε συνάθροιση μπροστά στο γραφείο του κόμματος και ότι ένας από τους προσφεύγοντες είχε δαρεί. Διαπίστωσε επίσης ότι είχε ασκηθεί παράνομη βία που κατέληξε στον εμπρησμό του γραφείου.

17 Στις 5 Δεκεμβρίου 1995, τέσσερα μέλη του κόμματος, μεταξύ των οποίων ο δεύτερος και ο τρίτος των προσφευγόντων, άσκησαν μήνυση με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής κατά των αυτουργών των επεισοδίων για τα ακόλουθα αδικήματα: πρόκληση διχόνοιας (άρθρο 192 του ποινικού κώδικα), διατάραξη της κοινής ειρήνης (άρθρο 189 του ίδιου κώδικα), φθορά ξένης ιδιοκτησίας (άρθρο 381), παράνομη βία (άρθρο 330), διατάραξη οικιακής ειρήνης (άρθρο 334), απειλή (άρθρο 333), εξύβριση (άρθρο 361) και εμπρησμό (άρθρο 264).

18. Στις 24 Νοεμβρίου 1999, το συμβούλιο πλημμελειοδικών της Φλώρινας έκρινε ότι δεν υπήρχαν επαρκείς ενδείξεις κατά των καταγγελλομένων από την μήνυση των προσφευγόντων προσώπων και αποφάσισε να μην ασκήσει δίωξη κατ' αυτών (βούλευμα αριθ. 30/1999).

19. Στις 10 Δεκεμβρίου 1999, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση.

20. Στις 4 Απριλίου 2000, το Συμβούλιο Εφετών Δυτικής Μακεδονίας απέρριψε την έφεση (βούλευμα αριθ. 27/2000).

21. Στις 4 Μαΐου 2000, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης.

22. Στις 30 Ιανουαρίου 2003, το συμβούλιο του Αρείου Πάγου απέρριψε την αίτηση ως απαράδεκτη (βούλευμα αριθ. 176/2003).

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

23. Οι εφαρμοστέες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα έχουν ως εξής:

Διατάραξη της κοινής ειρήνης Άρθρο 189

«1. Όποιος συμμετέχει σε δημόσια συνάθροιση πλήθους που με ενωμένες δυνάμεις διαπράττει βιαιοπραγίες εναντίον προσώπων ή πραγμάτων ή εισβάλλει παράνομα σε ξένα σπίτια, κατοικίες ή άλλα ακίνητα κτήματα τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Οι υποκινητές και εκείνοι που εκτέλεσαν βιαιοπραγίες τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

3. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.»

Διέγερση πολιτών σε διχόνοια
Άρθρο 192

«Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο προκαλεί ή διεγείρει τους πολίτες σε βιαιοπραγίες μεταξύ τους ή σε αμοιβαία διχόνοια και έτσι διαταράσσει την κοινή ειρήνη, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών, αν σύμφωνα με άλλη διάταξη δεν επιβάλλεται αυστηρότερη ποινή.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

24. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των δικαστικών συμβουλίων. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης του οποίου οι εφαρμοστέες περικοπές έχουν ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

25. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η υπόθεση παρουσίαζε σχετική πολυπλοκότητα δεδομένου ότι αφορούσε οκτώ διαφορετικές κατηγορίες και πολλούς κατηγορούμενους και περιελάμβανε την εξέταση μεγάλου αριθμού μαρτύρων.

26. Οι προσφεύγοντες απαντούν ότι μία διάρκεια μεγαλύτερη των επτά ετών για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας ενώπιον των δικαστικών συμβουλίων είναι αφ' εαυτής υπερβολική. Σημειώνουν ειδικότερα αδικαιολόγητες καθυστερήσεις εκ μέρους των αρμοδίων οργάνων στην εξέλιξη της επίδικης υπόθεσης μέσα στο πλαίσιο της οποίας δήλωσαν παράσταση πολιτικής αγωγής, ενώ η παράλληλη ποινική διαδικασία που ανοίχθηκε εναντίον τους ολοκληρώθηκε πολύ σύντομα. Κατά τους προσφεύγοντες, η συμπεριφορά αυτή εκ μέρους των αρμοδίων δικαστηρίων ήταν σκόπιμη, προκειμένου τα επίδικα αδικήματα να υποκύψουν στην πενταετή παραγραφή.

A. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

27. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 5 Δεκεμβρίου 1995, ο δεύτερος και ο τρίτος των προσφευγόντων κατέθεσαν μήνυση με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής κατά των πρωταγωνιστών των επεισοδίων. Η διαδικασία περατώθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2003, με το βούλευμα αριθ. 176/2003 του Συμβουλίου του Αρείου Πάγου. Η εν λόγω περίοδος διήρκεσε επτά χρόνια και περισσότερο από ένα μήνα για το μόνο στάδιο της ανάκρισης της υπόθεσης.

B. Λογική προθεσμία της διαδικασίας

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

29. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Frydlender*).

30. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του πάνω στο

ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 11 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

31. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η ελευθερία τους για συνεταιρισμό παρεμποδίστηκε από τα επεισόδια των οποίων υπήρξαν στόχος, από την συμμετοχή του κλήρου και των δημοτικών αρχών σε αυτά τα επεισόδια και από την αδράνεια των δυνάμεων της τάξης, όταν μία ομάδα διαδηλωτών κατέλαβε και κατέστρεψε το γραφείο του κόμματος. Επικαλούνται το άρθρο 11 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα εις την ελευθερίαν του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και εις την ελευθερίαν συνεταιρισμού συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ιδρύσεως μετ' άλλων συνδικάτων και προσχωρήσεως εις συνδικάτα επί σκοπώ προασπίσεως των συμφερόντων του.

2. Η άσκησης των δικαιωμάτων τούτων δεν επιτρέπεται να υπαχθή εις ετέρους περιορισμούς πέραν των υπό του νόμου προβλεπομένων και αποτελούντων αναγκαία μέτρα εν δημοκρατική κοινωνία, δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της τάξεως και πρόληψιν του εγκλήματος, την προστασίαν της υγείας και της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Το παρόν άρθρον δεν απαγορεύει την επιβολήν νομίμων περιορισμών εις την άσκησης των δικαιωμάτων τούτων υπό μελών των ενόπλων δυνάμεων, της αστυνομίας ή των διοικητικών υπηρεσιών του Κράτους.»

A. Οι θέσεις των διαδίκων

32. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι στο επίκεντρο της παρούσας διαφοράς βρίσκεται η αφαίρεση της επιγραφής που έφερε την επίδικη εγγραφή. Επισημαίνει ότι η λέξη *vino-zito*, η οποία ήταν γραμμένη στο «σλαβικό αλφάβητο» πάνω στην επιγραφή, έχει ισχυρή ιστορική σημασία: χρησιμοποιήθηκε σαν σύνθημα κατά την διάρκεια των ετών του εμφυλίου πολέμου στην Μακεδονία από τις δυνάμεις που ήθελαν να καταλάβουν την πόλη της Φλώρινας. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η απλή αναφορά στον όρο αυτό ήταν ικανή να προκαλέσει συναισθήματα διχόνοιας στον πληθυσμό της Φλώρινας, εξαιτίας του γεγονότος ότι υπενθύμιζε στους κατοίκους της πόλης αυτής την περίοδο του εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, η οποία χαρακτηρίστηκε από την απώλεια ανθρωπίνων ζώων και την καταστροφή περιουσιών. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η αφαίρεση της επιγραφής πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Όμως, οι προσφεύγοντες επανατοποθέτησαν την επιγραφή. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η τοπική αστυνομία δεν παρέμεινε αδρανής μπροστά στα επεισόδια που προκλήθηκαν από τον όχλο. Προς τούτο, υπογραμμίζει ότι, κατά την στιγμή της αφαίρεσης της επιγραφής, η επέμβαση της αστυνομίας δεν ήταν αναγκαία διότι η ένταση μέσα στον όχλο είχε καταλαγιάσει αφ'εαυτής. Οι αστυνομικές δυνάμεις δεν μπορούσαν να προβλέψουν ότι η κατάσταση θα επιδειωνόταν τις επόμενες ώρες και να ενεργήσουν αναλόγως.

33. Οι προσφεύγοντες απαντούν ότι, γράφοντας τον όρο *vino-zito* πάνω στην επιγραφή, ήθελαν μόνον να μεταφράσουν την έννοια του ονόματος του κόμματός τους «στην μακεδονική γλώσσα» χωρίς καμία πρόθεση να σπείρουν την διχόνοια μεταξύ των κατοίκων της Φλώρινας. Εκτιμούν ότι η αφαίρεση της επιγραφής δεν είχε καμία νομική βάση, καθιστώντας έτσι αυθαίρετη την πράξη αυτή. Επιπλέον, η επανατοποθέτηση της επιγραφής δεν ήταν παράνομη διότι υπαγόταν στην άσκησης της ελευθερίας τους για πολιτική έκφραση. Σε ό,τι αφορά την επίθεση στην έδρα του κόμματος, αυτή διενεργήθηκε, κατ'αυτούς, με την ηθική αυτουργία του κλήρου και του δημοτικού συμβουλίου της Φλώρινας. Πράγματι, με την βοήθεια των υπαλλήλων του Δήμου, ορισμένοι από τους δημοτικούς συμβούλους συμμετείχαν, από κοινού με το κοινό,

στις διαπραχθείσες βιαιοπραγίες. Τέλος, σημειώνουν ότι οι αστυνομικές δυνάμεις παρέβησαν την υποχρέωσή τους να παρέμβουν προκειμένου να εμποδίσουν την καταστροφή του γραφείου και δεν διεξήγαγαν πραγματική έρευνα με σκοπό να συλλάβουν και να τιμωρήσουν τους υπεύθυνους.

B. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

1. Γενικές αρχές

34. Το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει πολλές φορές τον πρωταρχικό ρόλο που παίζουν τα πολιτικά κόμματα σε ένα δημοκρατικό καθεστώς όπου απολαμβάνουν ελευθερίες και δικαιώματα που αναγνωρίζονται από το άρθρο 11 καθώς και από το άρθρο 10 της Σύμβασης. Πράγματι, αυτά αντιπροσωπεύουν μία μορφή σωματείων που είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία της δημοκρατίας (*Ενωμένο Κομμουνιστικό Κόμμα της Τουρκίας και λοιποί κατά Τουρκίας*, απόφαση της 30 Ιανουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-I, σελ. 17, § 25). Βάσει του ρόλου τους, τα πολιτικά κόμματα, μοναδικοί σχηματισμοί που μπορούν να ανέλθουν στην εξουσία, έχουν την ικανότητα να ασκήσουν επιρροή πάνω στο σύνολο του καθεστώτος της χώρας τους. Με τα προγράμματα συνολικού κοινωνικού μοντέλου που προτείνουν στους ψηφοφόρους και με την ικανότητά τους να τα πραγματοποιήσουν μόλις έλθουν στην εξουσία, τα πολιτικά κόμματα διακρίνονται από τις άλλες οργανώσεις που παρεμβαίνουν στον πολιτικό τομέα. Λαμβανομένου υπόψη του ρόλου τους, οποιοδήποτε μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος του προσβάλλει ταυτόχρονα την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και, συνεπώς, την κατάσταση της δημοκρατίας μέσα στην συγκεκριμένη χώρα (*Σοσιαλιστικό Κόμμα της Τουρκίας (STP) και λοιποί κατά Τουρκίας*, αριθ. 26482/95, § 36, 12 Νοεμβρίου 2003).

35. Εξάλλου, μία «δημοκρατική κοινωνία» στερείται οποιουδήποτε νοήματος αν λείπουν ο πλουραλισμός, η ανοχή και το ανοιχτό πνεύμα. Ειδικότερα, ο πλουραλισμός βασίζεται, μεταξύ άλλων, στην πραγματική αναγνώριση και τον πραγματικό σεβασμό της διαφοράς και της δυναμικής των παραδόσεων και των εθνικών και πολιτιστικών ταυτοτήτων. Μία αρμονική αλληλεπίδραση μεταξύ προσώπων και ομάδων που έχουν διαφορετικές ταυτότητες είναι πρωτεύουσας σημασίας για την κοινωνική συνοχή (*Gorzelik και λοιποί κατά Πολωνίας* [GC], αριθ. 44158/98, § 92, 17 Φεβρουαρίου 2004). Συνεπώς, τα πολιτικά κόμματα, τα οποία συμμετέχουν σε μία συλλογική άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης, μπορούν να αξιώσουν και αυτά την προστασία του άρθρου 10 της Σύμβασης (πιο πάνω απόφαση *Ενωμένο Κομμουνιστικό Κόμμα της Τουρκίας και λοιποί κατά Τουρκίας*, σελ. 17, § 43). Το Δικαστήριο το επανεπιβεβαιώνει παγίως: η προστασία της γνώμης και της ελευθερίας της έκφρασής της αποτελεί έναν από τους στόχους της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι που καθιερώνεται από το άρθρο 11.

36. Συνήθως, το Δικαστήριο αναγνωρίζει ότι το άρθρο 11 της Σύμβασης έχει αρνητικό χαρακτήρα: οι δημόσιες αρχές οφείλουν να απέχουν από αυθαίρετα μέτρα που μπορούν να παρεμποδίσουν το δικαίωμα της ελεύθερης συγκέντρωσης και του ελεύθερου συνεταιρίζεσθαι. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο έχει εξετάσει μέχρι σήμερα υπό το πρίσμα του άρθρου 11 μέτρα που περιορίζουν την συμμετοχή ενός ιδιώτη σε μία ειρηνική συγκέντρωση (*Ezelin κατά Γαλλίας*, απόφαση της 26 Απριλίου 1991, *série A no. 202*, σελ. 23, § 53), με την απόρριψη μιας αίτησης εγγραφής ενός σωματείου (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Gorzelik και λοιποί κατά Πολωνίας* [GC], § 104 επ., *Σιδηρόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδα*, απόφαση της 10 Ιουλίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-IV, σελ. 1617-1618, §§ 46-47) ή με την απόφαση της λύσης ενός πολιτικού κόμματος (*Refah Partisi (Κόμμα της ενημερίας) και λοιποί κατά Τουρκίας* [GC], αριθ. 41340/98, 41342/98, 41343/98 και 41344/98, § 135, CEDH 2003-II) Λαμβάνοντας υπόψη τον ουσιώδη χαρακτήρα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και τον στενό δεσμό της με την δημοκρατία, μόνον πειστικοί και επιτακτικοί λόγοι μπορούν να δικαιολογήσουν τέτοιες παρεμβάσεις στην ελευθερία αυτή.

37. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει συχνά ότι ο σκοπός της Σύμβασης δεν συνίσταται στην προστασία των θεωρητικών και φανταστικών δικαιωμάτων αλλά των συγκεκριμένων και πραγματικών (*Artico κατά Ιταλίας*, απόφαση της 13 Μαΐου 1980, série A no. 37, σελ. 15-16, § 33, και, πιο πρόσφατα, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Ενωμένο Κομμουνιστικό Κόμμα της Τουρκίας και λοιποί κατά Τουρκίας*, σελ. 18-19, § 33). Από την διαπίστωση αυτή απορρέει ότι η πραγματική και αποτελεσματική άσκηση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι δεν περιορίζεται σε ένα απλό καθήκον μη επέμβασης του Κράτους. Μία τέτοια αρνητική έννοια δεν θα συμβιβαζόταν με τον σκοπό του άρθρου 11 ούτε με εκείνον της Σύμβασης γενικά. Μπορεί έτσι να υπάρχουν θετικές υποχρεώσεις σύμφυτες προς τον πραγματικό σεβασμό της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι (*Wilson & Union nationale des journalistes και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, αριθ. 30668/96, 30671/96 και 30678/96, § 41, CEDH 2002-V) που μπορεί να επεκταθεί μέχρι τις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών (*Platform "Ärzte für das Leben" κατά Αυστρίας*, απόφαση της 21 Ιουνίου 1988, série A αριθ. 139, σελ. 12, § 32). Συνεπώς, οι δημόσιες αρχές έχουν την ευθύνη να εγγυώνται την καλή λειτουργία ενός σωματείου ή ενός πολιτικού κόμματος, ακόμη και όταν αυτά προσκρούουν ή αντιτίθενται σε στοιχεία εχθρικά προς τις νόμιμες ιδέες ή διεκδικήσεις που θέλουν να προαγάγουν. Τα μέλη τους πρέπει να μπορούν να συνέρχονται χωρίς να χρειάζεται να φοβούνται τις βιαιότητες που θα ασκούσαν πάνω τους οι αντίπαλοί τους. Ένας τέτοιος φόβος θα κινδύνευε να αποθαρρύνει άλλα σωματεία ή πολιτικά κόμματα από το να εκφράζονται ανοικτά πάνω σε καυτά θέματα της κοινωνίας. Πράγματι, μέσα σε μία δημοκρατία, το δικαίωμα της αντιδιαδήλωσης δεν θα μπορούσε να φθάσει μέχρι του σημείου να παραλύσει την άσκηση του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι (βλέπε *mutatis mutandis* την πιο πάνω απόφαση *Platform "Ärzte für das Leben" κατά Αυστρίας*, § 32).

2. Εφαρμογή των πιο πάνω αναφερομένων αρχών στην παρούσα υπόθεση

38. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο οφείλει να εξετάσει κατά πόσον οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 11 της Σύμβασης τηρήθηκαν από τις εθνικές αρχές.

39. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, η αστυνομία της Φλώρινας αφαίρεσε την επιγραφή πάνω στην οποία ήταν γραμμένο το όνομα του κόμματος στην μακεδονική γλώσσα. Η Κυβέρνηση δικαιολογεί την πράξη αυτή με την αρνητική ιστορική σημασία της λέξης *vino-zito* που ήταν γραμμένη στην μακεδονική γλώσσα πάνω στην επίδικη επιγραφή. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι η λέξη αυτή χρησιμοποιήθηκε ως σύνθημα στα χρόνια του εμφυλίου πολέμου στην Μακεδονία από τις δυνάμεις που στόχευαν στην κατάληψη της πόλης της Φλώρινας. Για την Κυβέρνηση, η αναφορά στον όρο αυτό ήταν ικανή, αφ'εαυτής, να προκαλέσει αισθήματα διχόνοιας στον πληθυσμό της Φλώρινας.

40. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η επίκληση της συνείδησης του ανήκειν σε μία μειονότητα καθώς και η διατήρηση και η ανάπτυξη του πολιτισμού μιας μειονότητας δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνιστά απειλή για την «δημοκρατική κοινωνία», ακόμη και αν τούτο μπορεί να προκαλέσει εντάσεις (βλέπε την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Σιδηρόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας*, § 41). Πράγματι, η εμφάνιση εντάσεων είναι μία αναπόφευκτη συνέπεια του πλουραλισμού, δηλαδή της ελεύθερης συζήτησης πάνω σε οποιαδήποτε πολιτική ιδέα. Στην περίπτωση αυτή, ο ρόλος των αρχών σε παρόμοιες περιπτώσεις δεν συνίσταται στην εξάλειψη της αιτίας των εντάσεων με την κατάργηση του πλουραλισμού, αλλά στην επαγρύπνηση ώστε οι ανταγωνιστικές πολιτικές ομάδες να ανέχονται η μία την άλλη. (βλέπε *Platform "Ärzte für das Leben" κατά Αυστρίας*, *ibid*, σελ. 12, § 32 – *Serif κατά Ελλάδας*, αριθ. 38178/97, § 53, CEDH 1999-IX).

41. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι το κόμμα Ουράνιο Τόξο είναι κόμμα που έχει συσταθεί νόμιμα και ένας από τους σκοπούς του είναι η υπεράσπιση της μακεδονικής μειονότητας που κατοικεί στην Ελλάδα. Το γεγονός της ανάρτησης στην πρόσοψη της έγκρας του μιας επιγραφής με το όνομα του κόμματος στην μακεδονική γλώσσα δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί αξιόποινη πράξη ούτε να αποτελέσει αφ'εαυτής υπαρκτό και επικείμενο κίνδυνο για

την δημόσια τάξη. Βεβαίως, το Δικαστήριο δέχεται ότι η χρήση του όρου *vino-zito* διήγειρε σίγουρα εχθρικά συναισθήματα στον τοπικό πληθυσμό. Έχοντας αμφιλεγόμενη σημασία, ήταν ικανός να προσκρούσει στο πατριωτικό ή πολιτικό συναίσθημα της πλειοψηφίας των κατοίκων της Φλώρινας. Εν τούτοις, ο κίνδυνος της πρόκλησης εντάσεων μέσα σε μία κοινότητα από την δημόσια χρήση πολιτικών όρων δεν αρκεί, αφ' εαυτού, για να δικαιολογήσει την παρεμπόδιση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι.

42. Εξάλλου, το πρόσθετο ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι το κατά πόσον η συμπεριφορά των αρχών του Κράτους δεν συνέβαλε στην όξυνση των εντάσεων. Προς τούτο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, δύο ημέρες πριν από τα επεισόδια, οι τοπικές αρχές παρακίνησαν σαφώς τον πληθυσμό της πόλης της Φλώρινας σε διαμαρτυρίες κατά των προσφευγόντων στις οποίες συμμετείχαν ορισμένα από τα μέλη τους (βλέπε πιο πάνω, §§ 13-14). Έτσι συνέβαλαν με την συμπεριφορά τους στην υποδαύλιση των εχθρικών συναισθημάτων ενός τμήματος του πληθυσμού έναντι των προσφευγόντων. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι κρατικές αρχές οφείλουν να υπερασπίζονται και να προωθούν τις αξίες που είναι σύμφυτες με ένα δημοκρατικό σύστημα, όπως ο πλουραλισμός, η ανοχή και η κοινωνική συνοχή. Εν προκειμένω, θα ήταν πιο συμβατό προς τις πιο πάνω αναφερόμενες αξίες, αν οι τοπικές αρχές, αντί να οξύνουν τα συναισθήματα σύγκρουσης, υποστήριζαν μία συμπεριφορά συμφιλίωσης.

43. Τέλος, το Δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αν οι αστυνομικές δυνάμεις επαγρ' θνησαν επαρκώς για την προστασία των γραφείων του κόμματος. Προς τούτο, διαπιστώνει ότι η αστυνομία μπορούσε να προβλέψει εύλογα ότι οι υφιστάμενες εντάσεις κινδύνευαν να μετατραπούν σε πράξεις βίαιες και επιζήμιες για την άσκηση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι: η ημέρα κατά την οποία η επίδικη επιγραφή επανατοποθετήθηκε, ομάδες ατόμων είχαν συγκεντρωθεί μπροστά στο γραφείο του κόμματος εκτοξεύοντας ύβρεις και απειλές κατά των προσφευγόντων. Το Κράτος είχε συνεπώς την υποχρέωση να λάβει κατάλληλα μέτρα για να αποφύγει τις βιαιοπραγίες ή, τουλάχιστον, για να περιορίσει την έκτασή τους. Όμως, εν προκειμένω, πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι αρχές του Κράτους παρέλειψαν να λάβουν τα επιβαλλόμενα μέτρα στις συγκεκριμένες συνθήκες. Το Δικαστήριο παρατηρεί έτσι ότι, κατά την επίθεση του γραφείου, οι προσφεύγοντες ζήτησαν πολλές φορές την επέμβαση της αστυνομίας, τα γραφεία της οποίας βρίσκονταν 500 μέτρα μακριά. Για να δικαιολογήσουν την αδράνειά τους, οι αστυνομικοί επικαλέστηκαν έλλειψη επαρκούς δυναμικού για να αποσταλεί επιτόπου. Εν τούτοις, η Κυβέρνηση δεν παρουσιάζει καμία εξήγηση σε ό,τι αφορά την έλλειψη αστυνομικής δύναμης ενώ τα επεισόδια μπορούσαν να προβλεφθούν. Το Δικαστήριο δεν λησμονεί επίσης ότι, μετά τα επεισόδια αυτά, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών δεν έκρινε σκόπιμο να διατάξει έρευνα για να καταλογιστούν ευθύνες. Ανάκριση διενεργήθηκε μόνον μετά από μήνυση των προσφευγόντων. Όμως, σε περίπτωση εμποδίων στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι από ατομικές πράξεις, οι αρμόδιες αρχές έχουν επιπλέον την ευθύνη να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα έρευνας (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Özgür Gündem κατά Τουρκίας*, αριθ. 23144/93, § 45, CEDH 2000-III).

44. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι τόσο οι πράξεις όσο και οι παραλείψεις των εθνικών αρχών οδήγησαν σε μία παραβίαση του άρθρου 11 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

45. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

46. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν, για την επανόρθωση της υλικής ζημίας τους, 3.176 ευρώ. Το ποσό αυτό αντιστοιχούσε στην αξία των επίπλων και του εξοπλισμού που καταστράφηκαν κατά την διάρκεια των επιδίκων επεισοδίων. Ισχυρίζονται ότι, εξαιτίας του χρόνου που παρήλθε από το συμβάν, δεν είναι σε θέση να αποδείξουν τις αξιώσεις τους. Για την ηθική βλάβη τους, το πρώτο από τους προσφεύγοντες αξιώνει 1000.000 ευρώ και ο δεύτερος και ο τρίτος 80.000 ευρώ έκαστος.

47. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι το ποσό που ζητείται για την υλική ζημία είναι αόριστο και αναπόδεικτο. Επιχειρηματολογεί ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα συνιστούσε αφ' εαυτής επαρκή δίκαιη αποζημίωση.

48. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, εν προκειμένω, οι προσφεύγοντες ουδόλως αποδεικνύουν τις αξιώσεις τους για την υλική ζημία. Εν τούτοις, είναι σαφές ότι υπέστησαν βέβαιη ζημία. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο τους επιδικάζει από κοινού 2.000 ευρώ για την υλική ζημία που υπέστησαν, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για φόρο επί του ποσού αυτού.

49. Εξάλλου, το Δικαστήριο δέχεται ότι οι προσφεύγοντες και ειδικότερα ο δεύτερος και ο τρίτος από αυτούς, πρέπει να υπέστησαν ηθική βλάβη εξαιτίας ειδικότερα των συναισθημάτων στέρησης, φόβου και αδυναμίας που προκλήθηκαν κατά την διάρκεια των επιδίκων επεισοδίων. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο τους επιδικάζει από κοινού 30.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που υπέστησαν, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για φόρο επί του ποσού αυτού.

B. Εξοδα και δικαστική δαπάνη

50. Η προσφεύγοντες ζητούν επίσης 14.732 ευρώ για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου. Προσκομίζουν δύο αποδείξεις αμοιβών συνολικού ύψους 3.245 ευρώ για τις διαδικασίες ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

51. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι μόνον τα έξοδα που έγιναν πραγματικά και αναγκαστικά πρέπει να επιδικαστούν στους προσφεύγοντες.

52. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η επιδίκαση εξόδων και δικαστικής δαπάνης στη βάση του άρθρου 41 προϋποθέτει την απόδειξη της πραγματικότητας και της αναγκαιότητάς τους και, επιπλέον, του εύλογου χαρακτήρα του ύψους τους (*Ιατρίδης κατά Ελλάδας* (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], no. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

53. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που έχει στην διάθεσή του και των πιο πάνω αναφερομένων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο να επιδικάσει στους προσφεύγοντες 3.245 ευρώ για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για φόρο επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

54. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Αποφαίνεται*, ομόφωνα, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
2. *Αποφαίνεται*, ομόφωνα, ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 11 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται*

- α) με ψήφους έξι έναντι μιας, ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 2.000 (δύο χιλιάδες) ευρώ για υλική ζημία, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,
- β) με ψήφους πέντε έναντι δύο, ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 30.000 (τριάντα χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,
- γ) ομόφωνα, ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 3.245 (τρεις χιλιάδες διακόσια σαράντα πέντε) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται για τον φόρο,
- δ) από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. Απορρίπτει, ομόφωνα, το αίτημα δίκαιης αποζημίωσης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 20 Οκτωβρίου 2005 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Στην παρούσα απόφαση συνάπτεται, σύμφωνα με τα άρθρα 45 § 2 της Σύμβασης και 74 § 2 του κανονισμού, η έκθεση της κοινής εν μέρει μειοψηφίσασας γνώμης του κ. Lorenzen και της κ. Vajić.

L.L.

S.N.

ΚΟΙΝΗ ΕΝ ΜΕΡΕΙ ΜΕΙΟΨΗΦΙΣΑΣΑ ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ LORENZEN ΚΑΙ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΔΙΚΑΣΤΗ ΒΑΛΙĆ

(Μετάφραση)

Συντασσόμαστε προς τα συμπεράσματα που διατυπώθηκαν από την πλειοψηφία σε όλα τα σημεία της παρούσας υπόθεσης εκτός σε ό,τι αφορά το ποσό που επιδικάστηκε για την ηθική βλάβη, το οποίο μας φαίνεται υπερβολικό σε σύγκριση με την νομολογία του Δικαστηρίου. Παρά το γεγονός ότι η διαπιστωθείσα παραβίαση είναι αναμφίβολα σοβαρή, είναι δύσκολο να γίνει δεκτό ότι οι προσφεύγοντες –μεταξύ των οποίων ένα πολιτικό κόμμα- υπέστησαν ταλαιπωρία συγκρίσιμη προς εκείνη που υπέστησαν από τους προσφεύγοντες σε υποθέσεις που εμπεριέχουν, για παράδειγμα, υλικές και/ ή διαδικαστικές παραβιάσεις των άρθρων 2 και 3. Κατά την άποψή μας, η επιδίκαση ενός ποσού 30.000 ευρώ σε μία υπόθεση όπως η παρούσα δεν θα μπορούσε να δικαιολογηθεί παρά μόνον αν το άρθρο 41 μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την επιδίκαση κυρωτικών αποζημιώσεων. Όμως, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν προβλέπει τίποτα τέτοιο.

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.
Αθήνα, 25 Νοεμβρίου 2005
Ο μεταφραστής
Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος